

С. Б. Фіялка,
канд. наук із соц. комунік.
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»

Fiialka Svitlana,
Candidate of Sciences on Social Communications
Associate Professor
National Technical University of Ukraine
“Kyiv Politechnical Institute”

УДК 007: 304: 659.3

Інтернет-коментарі в контексті інформаційної війни

Online comments in the context of information war

РЕФЕРАТ. Проаналізовано маніпулятивні техніки, що використовуються в інтернет-коментарях на новинному ресурсі Корреспондент.net. Досліджено прийоми антиукраїнської пропаганди, розглянуто приклади антиконституційних закликів. Приділено особливу увагу лексиці коментарів.

Ключові слова: коментар, інформаційна війна, маніпуляція.

ABSTRACT. The manipulative methods used in online comments of users on the news resource Корреспондент.net are analyzed. Anti-Ukrainian propaganda approaches are investigated. The examples of anti-constitutional appeals are revealed. The special attention is paid to vocabulary of users' comments.

Keywords: comments, information war, manipulation.

Вступ. Нині Україна перебуває в епіцентрі інформаційної війни, основна мета якої – маніпулювати свідомістю людей і створювати в суспільстві певні настрої за допомогою засобів масової комунікації. Воєнний конфлікт на Сході України породжує хвилю інформаційних спецоперацій з боку ворожої сторони. До цього процесу залучаються як професійні пропагандисти, так і звичайні користувачі мас-медіа, котрі стають на той чи інший бік.

Інтернет є зручним засобом розповсюдження наклепів, пліток, створення ілюзії масового схвалення певної позиції. Користування мережею, спілкування та перегляд сторінок є діями свідомими та цілеспрямованими, це активний процес з можливістю зворотного зв'язку й зручний спосіб поширювати потрібні ідеї абсолютно безоплатно.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що вітчизняні новинні ресурси «інфіковані» платними коментарями, які перетворилися на інструмент пропаганди. Більше того, у коментарях численними стали заклики до незаконних дій, зросла кількість образ. Серед коментаторів – циніки, лірики, філософи, «прості хлопці», моралісти, гумористи, сатирики, православні, націоналісти, шовіністи, вегани, лінуксоїди, феміністки й жінконеахисники. В Україні сформувалася ціла когорта професійних мережеских маніпуляторів, котрі виводять

замовні пости на головну сторінку, усувають активних блогерів, мінусують негідні коментарі, плюсують карикатури на західних політиків, формують ставлення до українського суспільства як незаконного і злочинного формування, де панують нацисти, злочинці, карателі, підносять імперську велич Росії. Допомога США, на їхнє переконання, неодмінно призведе до Третьої світової війни, в якій переможе Росія. Тиражуються повідомлення про змову країн Заходу проти Росії, про війська НАТО, що таємно воюють на Донбасі, про те, що насправді це Сполучені Штати Америки ведуть війну проти Росії руками України.

Такі явища підривають авторитет держави, права, моральні цінності, нав'язують людині певний спосіб думання та поведінки й водночас є небезпечним методом забруднення масової свідомості. За цими інформаційними потоками стоїть політична машина сусідньої держави. Виникло навіть таке поняття, як кремлебот – автоматика або людина з десятками акаунтів, що веде пропаганду в інтернеті.

Діяльність інтернет-маніпуляторів досліджували Н. Паливода, І. Цесельський, І. Зоріна, Р. Меллон та ін. Приміром, Н. Паливода вивчала діяльність людей, які працюють в інтернеті як завербовані коментатори від імені фейкових акаунтів. Авторка називає їх інтернет-ботами.

Такі особи створюють видимість громадської думки й зазвичай дотримуються антиукраїнської позиції. При цьому ми цілком поділяємо думку Н. Паливоди, що маніпулювати можна тільки тим, хто не знає, що ним маніпулюють. Однак сам термін «інтернет-бот» не зовсім коректний, адже бот – це програма, що імітує людські дії [1].

І. Цесельський виокремлює такі ознаки мережевих провокаторів – так званих тролів, завдання яких варіюються від розважальних до суто комерційних: відхід від теми; прискіпливість щодо слів, загострення уваги на другорядних питаннях; висловлювання зауважень стосовно грамотності співрозмовників; розмова із самим собою; флуд; бесіда по колу; перехід на особистості: звинувачення в психічних відхиленнях, демонстрація власної зверхності; репліки від чужого імені; недоцільні узагальнення; образливі вказівки на національну, релігійну належність [2].

І. Зоріна дає поради щодо того, як ігнорувати негативні коментарі в інтернеті. Вона вважає, що перш ніж дослухатися чийсь думки, слід визначити, чи збігаються ці поради зі світоглядом адресата, чи не суперечать його цінностям і чи можуть бути корисними в досягненні поставленої мети. Якщо відповідь на всі три питання заперечна, авторка радить сміливо відкидати такі настанови [3].

Р. Меллон досліджує вплив мережевих комунікаційних технологій на розгортання революційних подій «арабської весни». Зокрема, йдеться про широке використання соціальних мереж Facebook, Twitter, Youtube для революційної агітації, розширення протестних лав, оперативного розміщення відеосвідчень брутальних зловживань влади і безпосередньої організації протестних заходів. Інструментами для виконання цих завдань вперше стали масово доступні гаджети, які вміщалися в долоні протестантів. Автор статті погоджується з думкою спостерігачів, які вважають, що без згаданої технологічної передумови протести не могли б бути організовані [4].

Мета статті – дослідити коментарі в інтернеті (на прикладі ресурсу Корреспондент.net). *Завдання наукової розвідки*: виявити маніпулятивні впливи, спрямовані на конкретну особистість, на соціальну групу чи націю загалом, та з'ясувати істинні цілі коментаторів. Приклади наводитимемо мовою оригіналу.

Методи дослідження. У науковій розвідці використано такі методи: спостереження, опис, теоретичний аналіз проблеми (для дослідження діяльності мережевих коментаторів, впливу мережевих комунікацій на соціальну обстановку), класифікація й узагальнення (задля досягнення внутрішньої структурно-логічної впорядкованості викладу результатів дослідження).

Результати й обговорення. Фактично більшою чи меншою мірою інтегрованим у російський ментальний простір виявляється кожен громадянин України. Війна не тільки не зменшила, а й посилила вплив російського контенту на українців. Інтернет-видання перетворюються на дискусійні портали, де під новинами читачі залишають свої коментарі, які нерідко містять ненормативну лексику, образи у зв'язку з мовною ознакою або національною належністю.

На сайті «Корреспондента» коментувати матеріали можуть лише зареєстровані користувачі, що мало б позбавити інтернет-видання таких коментарів. Однак цього не відбувається. Не надто дієвим є й блокування лайливих слів. Іноді нормативні слова, які у своїй основі містять «лайливе слово», блокуються, натомість нецензурні, однак написані з використанням цифр, дужок, з переставлянням літер, лишаяться.

Відповідно до статті 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне висловлювання своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Однак здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, задля збереження територіальної цілісності або забезпечення громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [5].

У коментарях виявлено непоодинокі протизаконні заклики. Наприклад, повідомлення антимобілізаційного характеру можна кваліфікувати за статтею 114-1 Кримінального кодексу України: перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років [6].

Під цю статтю підпадає, приміром, такий коментар: «Ты в военкомат не ходи, загребут в АТО, к злым скрепнутым шахтёрам отвезут, градом шарахнут и в хирургические отходы под кошерной Одессой запишут...».

Трапляються приклади зневажливого ставлення до Конституції, державної символіки: «В Украине есть Конституция? Её вроде скурили год назад...».

Не останню роль у розхитуванні ситуації в Україні відіграють провокаційні антиконституційні заяви: «США, Россия, Германия, Италия, Канада и многие другие – федерации. А Украине почему так принципиально нельзя такой быть?»

До антиконституційних закликів можемо зарахувати й пророцтва недоброзичливців щодо

майбутнього України, що підвищують рівень соціальної напруги. Наприклад: «Быть Украине в ЕС в составе трех областей, с названием “карпатское воеводство”».

Є й пости, які розпалюють міжнаціональну ворожнечу: «Да... генофонд там подпорчен основательно... Поляки, евреи, татары... И от каждого этноса взяли «лучшее»... «Чернобривые» полукровки»; «Почему укры такие тупые?»; «Страна свидомых идиотов и недоделанных революционеров»; «У Украины есть один вариант – делать так, как говорит Россия. Все, больше вариантов нет, это нужно понять, вне зависимости от того, нравится вам это или нет. Только так вы сможете избежать полномасштабной войны и распада страны».

Показовим у цьому контексті є нещодавнє повідомлення про те, що в Польщі професора Вроцлавського університету відсторонили від дидактичних занять, тобто від спілкування з молоддю, на півроку за коментар у «Фейсбуці», що ображав українців. Винуватець розмістив на своїй сторінці відео, на якому демонструвалося, як терористи з Донбасу знущаються з полонених українських військових, доповнивши його словами: «Бандеровские стервы получают по заслугам, что даже приятно! И как тут не любит русских? Только так и стоит поступать с этим хламом». Пізніше звинувачений професор розмістив у «Фейсбуці» коментар, заявивши, що його профіль завжди був закритим, а скандальний запис виражав його особисту думку в закритій стрічці новин [7].

Дедалі частіше в коментарях лунають відверті погрози, причому з обох боків: «Готовтесь, граждане соседней страны, – к вам идет война!»; «Если в моем городе кто-то выйдет на улицу и начнет выть про евроинтеграцию и всю эту байдю, – возьму кусок трубы и так... мало не покажется»; «Интересно, каким будет курс, если начнут массово гореть банки по всей стране?»; «Через 2 года мы проведем по Уралу украинско-китайскую границу».

Російські ЗМІ щодо українських силовиків у зоні АТО активно вживають лексеми «карателі», «фашисти», «неонацисти», «іноземні найманці», «бандерівці». Українські ЗМІ натомість оперують термінами «терористи», «бойовики», «бандформування», «проросійські найманці», «сепаратисти». Прикметно, що в мові воєнної пропаганди «вороги» можуть бути тільки «знищені», «ліквідовані», «свої» ж – «героїчно загинути».

Дедалі поширенішим засобом впливу на масову свідомість стають фейкові новини в коментарях: «Кстати, укры, а вы знаете, что Рада под покровом ночи под шумок приняла закон, позволяющий у вас отбирать квартиры в пользу военных, как при военной положении?

Вот такая вот демократия»; «Фашисты г. Одессы начали подготовку к массовой дестабилизации обстановки в России»; «Гражданин Украины получил 9 лет тюрьмы за звонок в российское посольство. Согласно приговору Деснянского районного суда города Чернигова, в ходе следствия было установлено, что обвиняемый позволил в посольство России на Украине и попросил предоставить ему российское гражданство».

Звичайно, необхідно регулярно спростовувати неправду, поширену на замовлення російської пропаганди. І тут уже є перші досягнення – інтернет-проект «StopFake» (stopfake.org) [8], запущений у березні 2014 р. за ініціативою студентів і випускників Школи журналістики Києво-Могилянської академії та програми Digital Future of Journalism. Основною метою спільноти є перевірка та спростування спотвореної інформації і пропаганди щодо подій в Україні, яка поширюється в ЗМК. Кількість учасників групи постійно зростає, до них приєднуються волонтери, котрі допомагають перевіряти, редагувати, перекладати й поширювати інформацію в соціальних мережах та ЗМІ. Спільнота StopFake.org позиціює себе як така, що не підтримує жодних політичних партій чи громадських організацій. Діяльність групи спрямована на збереження української державності.

Однак фейкові новини в мережевому просторі можуть успішно виконувати й релаксаційну функцію. Приміром, сайт сатиричних фейкових новин «UA Review» за місяць відвідують від 200 до 400 тис. унікальних користувачів. Усі згадані на сайті події вигадані. Тут натрапляємо на статті з промовистими заголовками: «Людмила Янукович вперше відвідала Межигір'я»; «У Рівному син депутата, який, їдучи на вітчизняному автомобілі, нікого не збив, виявився тверезим»; «Росія висунула Україні вимогу заборонити знищувати колорадських жуків»; «Василь Вірастюк розігнав мітинг на підтримку секс-меншин»; «В Україні з'являться національні смартфони “Карпати” і “Трембіта”» [9].

Проявом російської пропаганди є численні закиди на адресу США щодо «експорту демократії» задля формування негативної громадської думки про Захід. У центрі – боротьба кривавого Держдепартаменту Сполучених Штатів Америки проти російського, українського, лівійського, туніського, сирійського, єгипетського народів та інших «жертв» демократії: «Ливия далеко, а Украина как раз хороший пример того, что если Западу удастся раскатать страну и устроить там цветную революцию, то в этой стране надолго воцаряется нищета, разруха и гражданская война»; «Ну да, наверное это Россия устроила бардак в Украине, наверное это Россия хотела разместить свои базы у гра-

ниц США, наверное это Россия тратила миллиарды баксов на «демократию» в Украине. Ну да, наверное это США не платили России за газ, что его теперь переключают Украине. И это россияне выступали на майдане и раздавали печенки. И наверняка российский ГРУ расстрелял «небесную сотню». И это полюбас Россия, а не США гладят Украину по головке за войну на своей территории»; «Ныне свободные и демократические укры в первом чтении безвозмездно передали половину своего имущества, половину себя и своих детей, половину своих земель во владения американцев!»; «На самом деле на кону стоит Новый мировой порядок гегемонии США! Победа России в Украине разрушит весь проект Нового мирового порядка гегемонии США и власть доллара, а страны мира смогут проводить политику в интересах не США, а своих собственных стран, которым нужен мир и развитие, сдерживаемое мировым правительством!»; «А ничего эта хунта не отведет. Не может она войну остановить. Не они это решают, дядюшка СЭМ, это другое, а ему плевать что на украинцев, что на русских. У него свои задачи геополитические. Ослабить Европу в плане экономики, и Россию. Все очень просто: пока богатые дерутся, бедных обдирают и убивают».

Натомість проукраїнськи налаштовані коментатори відповідають на такі закиди приблизно так: «Это, наверное, американцы Крым отжали у Украины, пока страна пребывала в бардаке, как следствие политики Януковича, который был пророссийский президент. По ходу дела американцы сейчас отправляют оружие и чеченских наемников на восток Украины, чтобы окончательно развалить ее. Ну и, конечно же, американцы перевели на предоплату за газ Украину»; «В России в 1,5 раза меньше газифицированных сел по сравнению с бедной Украиной... См. официальную статистику... Но русский мужик за все заплатит: и за Осетию, и Абхазию, где 95 % бюджета – это дотации из России, а теперь – и за ЛНР и ДНР».

Критику західної демократії опоненти легко спростовують і тим, що представники російської влади володіють майном за кордоном, а їхні діти там навчаються.

Простежується гіперболізація величі Росії, нав'язування (закріплення) українцям комплексу меншовартості: «Кредиты Газпрому уже год не дают на Западе, он под санкциями. Нефть запретить продавать? Ну сразу будет баррель по 300. SWIFT пусть отключают, в апреле Россия и Китай свой аналог запускают. Что-нибудь еще есть?»; «Считают их деньги, смотрят их фильмы, говорят на их языке, читают их книги, ищут неблагополучное что-то в отдаленных провинциях, почищают Киселёва, следят за курсом рубля и ценами

на нефть. Ощущение, что Украины в их представлении не существует в принципе, а есть плохая Россия и сказочный ЕС».

Окремий різновид прокремлівських коментаторів – ті, які всіляко прославляють Путіна, позитивно сприймають поточну ситуацію в Росії. Їхня мова поетична, з використанням численних літературно-художніх засобів. Наведемо пости коментатора з незаповненим профілем alerrockaya під прапором Канади. Автор продукує подібні коментарі кожні 1–2 хв.: «В Путине настоящие патриоты России знают величайшего из людей, каких рождала наша страна, соединившего в своем лице все качества лучших русских мыслителей и великих деятелей прошлого; видят воплощение всего лучшего и светлого, что составляет священное духовное наследство русского народа, завещанное предками: думаю, что в Путине неразрывно сочетаются в единый образ пламенная любовь к Родине и народу, глубочайшая мудрость, сила мужественного, непоколебимого духа и отеческое сердце. Как в президенте, в нем слилось гениальное менеджерское мастерство с крепчайшей волей к победе»; «Евросоюз слабо в сравнении с Путиным выглядит. Имя Путина, учителя и друга всего русского народа от Калининграда до Владивостока, спасшего народы Грузии, Молдавии и Украины от фашистской чумы, ныне вдохновляет людей всего мира на борьбу против поджигателей новой войны, за прочный мир, демократию и поступательный прогресс. Это имя вызывает страх у рядового американца. Это имя глубоко чтут и любят настоящие русские патриоты во всех странах мира. Ибо Путин – это знамя борьбы миллионов людей за мир, за демократию... Каждое выступление Путина, каждое его слово имеет особый вес. Его речи, его выступления, переведены на многие десятки языков, их читают и изучают миллионы людей во всех странах мира, черпая в них вдохновение и силу для неустанной борьбы за счастье человечества».

Таких ідейних фанатиків переконати неможливо, адже віра не підпорядковується логіці.

Варто окремо зауважити, що коментатори активно використовують неологізми, здебільшого з негативним стилістичним забарвленням. Нові слова активно з'являються на тлі протистояння на Сході України та глибокої економічної кризи: «Мацкватбат», «укростан», «фашингтон», «хрюские», «свидомня», «укропитеки», «вышиватники», «Домбурас», «конфетокомандующий», «новоотбросия», «окраинцы», «госдура», «твороги», «яйцелогика», «хунтоиды», «жидорабовлада», «хохлонедораса», «мыздабульки», «опущенцы», «бандераЛюхи», «бандерюгенд», «циркорендум», «педерализация», «поцреот», «пе-

ремогомер», «Обнищадбанк», «чебурнет», «крысчане», «валютразверстка», «кенгугривна», «долларомор», «гривномор», «майдауни», «толераст», «путинг», «ватляндия», «дамбасята», «А гривну похоронили уже», «майданофобия», «папалченцы», «могилизация», «майданизм», «бандерлоги», «уркаинцы», «свидоры», «Русрейх», «Кремле-стаг», «пропагандутка», «хунтарь», «свидопипл».

Інші цікаві приклади: «комуниздец», «троллинеса», «журнашлюшка», «галстукоед», «фейсморда», «пупулист», «кроликозавр», «блохери», «аффтгар», «иксперд», «проффесор», «Гейропа», «аналитег», «бетоноголовый», «млардеры», «психолух», «экономизд», «чебуратор», «фейкмейкер», «мудератор», «модерилло»; трапляються перекручування імен та прізвищ з негативним стилістичним відтінком: «Бардак Обмана», «Порох», «Яйценюх», «Турчаву», «Порошенадзе», «Пораженко».

Образи в коментарях висловлюються як на міжособистісному рівні, так і щодо національної, расової чи мовної належності.

На міжособистісному рівні коментарі рясніють звинуваченнями опонентів в інфантильності: «А-хха-ха-ха! Иди учи уроки, и вылазь из бандерюгенда, дурашка»; «Я вот заметил, возраст у русских, читающих этот сайт, гораздо больше, чем у украинцев! (из ваших коверканий и оскорблений не сложно догадаться, сколько вам лет). Так вот, дети, вам заняться нечем? Спорт, учеба, ну игры на крайняк!? что вы тут сидите постоянно? ладно мы, мне вот скучно иногда бывает на работе, я сюда посмеяться захожу, но у вас то молодость»; «Ты сколько классов начальной школы закончил, детачка?»; «Вы из какого детсада понабежали сюда, недоорганизмы?»; «Глупыш, иди доделай домашнюю работу – и в люльку».

Трапляються й висловлювання сумнівів у розумовій повноцінності людини, яка дотримується протилежної думки: «Ты дурачек или притворяешься??»; «Убогих в России не трогают – им соболезнуют»; «Пиши исчо, без дураков скучно»; «Дурилка ты картонный»; «У тебе роздвоєння психіки. Лікуйся!»; «Странные у вас фантазии, к психиатру не пробовали обратиться?»; «Если ты дурак – это надолго»; «Ты дурак? Или неграмотный? Я тебе про телятину и свинину, а ты про ежиков... Ну и больная у тебя фантазия, свидомый!»; «Ясно почему тебя не мобилизовали – на голову слаб?»

У більш толерантній формі образи мають такий вигляд: «У Вас обычное когнитивное искажение – верите в то, во что хотите верить»; «Украинцы, ну почему вы просто не попросили у Януковича отменить стипендии, выплаты, льготы, повысит коммуналку, поднять налоги и пенсионный возраст, обвалить гривну? Поверьте, он добрый человек, он бы все это сде-

лал вам и без войны. И не погибло бы столько солдат и мирных украинцев».

Брудним прийомом є звинувачення опонента в шкідливих звичках: «Хватит употреблять»; «С каждой рюмкой рождаются новые идеи»; «Какие-то странные улыбки – не в тему, закупились всякой дрянью опять...».

Цікавим для дослідження пластом є лексика і фразеологія коментарів, своєрідний сучасний фольклор. Під час його аналізу виявлено численні приклади трансформації фразеологізмів. Наприклад: «АТО до Киева доведет»; «Перемога не за тереконами»; «Баба з возу – кобыла в курсе дела»; «Голубь войны»; «Путин тебе на язык»; «Зачем откладывать на завтра то, что можно украсть уже сегодня?»; «Не в гривнах счастье»; «Кто не помнит своего прошлого, обречен пережить его вновь».

Виникають нові прислів'я: «Родину в деньгах не считают!»; «Краща ковбаса – панчоха з грошима».

Маніпуляція, пов'язана з нагнітанням паніки серед населення задля ініціювання соціальних бунтів, теж характерна для коментарів: «Люди так зомбированы, все смотрят на курс. Если введут военное положение, всю наличную валюту у населения конфискуют!»; «Не знаю, о чем вы пишете, но валить надо!!! Срочно!!! Покращения уже наступило... Караул!!!!»; «Квартиры будут стоить копейки, голодные толпы кто богаче свалят со страны, нищие разведутся по брошенным селам и хуторам».

Активно використовується сарказм: «Одеваешь камуфляж, балаклаву, приходишь в магазин и берешь со скидкой 100 %, какие подорожания?»; «Спасибо майдану за пенсии в 30 и 50 долларов!»; «Вот и гривночке конец, а кто прыгал – молодец!!!»; «Есть несколько способов укрепить гривну. 1 – свалить несколько памятников Ленину, 2 – переименовать все улицы им. Ленина в ул. имени Байдена»; «Героям сала!»; «Вся Россия разделилась между палатой № 6 и колонной № 5», «Почему бы 3-й майдан не забабыхать, по всей стране масса безработных, куча из них с Донбасса. Надо пойти палатку присмотреть, а как потеплеет поеду на майдан кричать “Панду геть!”»; «Год майданной вакханалии, результат – доллар вырос в 3 раза, в стране война, разруха. Ще не вмерла, но вже попахивает».

Тепер наведемо приклади іронічних висловлювань:

«В степи, покрытой пылью брэнной,

Сидел и плакал человек.

А мимо шёл Творец Вселенной.

Остановившись, Он изрек:

«Я друг униженных и бедных,

Я всех убогих берегу,

Я знаю много слов заветных.

Я емь твой Бог. Я всё могу.

Меня печалит вид твой грустный,
Какой нуждою ты тесним?»
И человек сказал: «Я – русский»,
И Бог заплакал вместе с ним»;

«Русская народная сказка «Волшебный гумконвой». И приехал гумконвой, и был у всех пир на весь мир. По усам текло, а в рот не попало. А в девятиэтажку попало. Конец»; «Через недельку все успокоится и придет в норму 36,6 (щодо курсу долара)»; «Живешь в России? В твоём подъезде несколько лет не делали ремонт? Нарисуй на стене флаг Украины. Через час ты не узнаешь свой подъезд»; «Ви навіть не уявляєте, якою стабільною може бути нац. валюта напередодні виборів :)».

Цікавим персонажем «Кореспондента» є bobik2 – елітний троль, який іронічно розважає публіку постами про міцну гривню на тлі її знецінення: «Хитрая ФРС начала выходить на американский межбанк с гривневыми интервенциями для того, чтобы удержать доллар от обвала. В итоге мы наблюдаем мнимый рост гиперинфляционного доллара. Однако любой экономист с мировым именем подтвердит, что гривневые резервы этой частной лавочки не безграничны, а печатать крепкую гривну она не может. Поэтому обвал гиперинфляционной бумажки – это лишь вопрос времени»; «Знакомый был в США, зашел в обменник, поинтересовался, есть ли крепкая гривна на продажу. Сказали, что отсутствует и надо ехать в главное отделение в городе, возможно там продадут. Вот к чему привела неправильная экономическая политика ФРС и неконтролируемое печатанье гиперинфляционного доллара. Крепкую гривну в США днем с огнем не сыщешь. Из-за глупого правительства американцы вынуждены держать сбережения в зеленой бумажке, которая дешевле на глазах».

В обговореннях політичної проблематики трапляється офтопик – повідомлення, що не відповідають тематиці дискусії («Продам «дворники» на монитор... недорого»). На перший погляд, він не має жодної політичної основи. Проте нерідко його мета – припинити невігідну дискусію, відвести її вбік. Сюди можна зарахувати й висловлювання бажання виправити чужі помилки: «Чукча, после «однако» не нужна запятая, если это союз»; «Корр, вакансии редактора нет у вас там? Я бы пошел, а то читать этот эпикриз смешно... Отправьте своих машинисток на курсы языка...».

Окреме місце в інформаційній війні належить постам, що дискредитують ЗМК: «Korrespondent – Lienews»; «СМИття»; «Россия24 вещает: камера, мотор, попкорн! Поехали! Обстрел в студию. Петрович! Я сказал: обстрел! Петровна, ведро крови на камеру! Массовка

пошла! Руки-ноги разбросали! Прямой эфир: Здравствуйте, мы, как всегда, в гуще событий!»

Висновки. Коментарі є зброєю інформаційної війни, результатом застосування якої є відвернення уваги від гострих тем, знищення опонентів шляхом поширення наклепів, компромату, чуток, провокування до конфліктів, виведення опонента з душевної рівноваги, зниження інтересу користувачів до ресурсу, формування потрібної громадської думки. Ця ділянка інформаційного простору слугує не тільки джерелом новин, а й емоційним тлом сприйняття поточних подій. Те, що ми читаємо в коментарях, має значний вплив на те, як ми думаємо, відчуваємо та діємо, тож є потреба, з одного боку, обмежити ворожу інформацію в коментарях, а з другого – посилити лінію патріотизму.

В інтернет-коментарях надзвичайно сильний емоційний компонент. Навіть найбільш переконливі та логічні докази не досягають мети, рефлекторно відкидаються, перекручуються і перетворюються на звинувачення у брехні, заангажованості, проплаченості та зазомбованості, а також викликають роздратування, гнів, обурення, що породжує агресію у відповідь.

Читаючи коментарі, людина поринає в інформаційне поле фрагментарних, суперечливих і завжди дуже поверхових відомостей. При сприйнятті коментарів нам доволі часто бракує їх критичного усвідомлення.

Спілкуванню через коментарі властиві розмитість межі між автором і реципієнтом, надзвичайна активність читачів, які схильні самі перетворюватися на авторів, реміксинг різноманітних цитат і запозичень, постійне відволікання уваги від того, що було головним в обговорюваному тексті. Текст зазнає оновлень, часто нестабільний і мінливий, варіюється від глибокого аналітизму до брутальної лайки.

На нашу думку, власники інтернет-сайтів мають відповідати за поширення антиконституційних закликів, агресії і відсутність належної реакції на їх розміщення користувачами ресурсу. На деяких сайтах функцію коментування відключають, щоб дотриматися таких принципів роботи засобів масової комунікації, як об'єктивність та незаангажованість. Після стабілізації ситуації в країні коментування обіцяють відновити.

У контексті поточних подій в Україні задля гарантування інформаційної безпеки важливо контролювати, щоб коментарі не використовувалися для закликів до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або порушення територіальної цілісності України; пропаганди війни, насильства та жорстокості; розпалювання расової, національної, релігійної

ворожнечі; розповсюдження порнографії, а також з метою вчинення терористичних актів та інших кримінально караних діянь.

Щоб протистояти агресивним потокам дезінформації, ідеологічному спаму, слід аналізувати прочитане та вміти зіставляти його з реальним життям. Не варто:

1) переходити за посиланнями в постах, що викликають підозру;

Джерела і література

1. Паливода Н. Інтернет-трилер бот, або не вірте коментарям [Електронний ресурс] / Н. Паливода. – Режим доступу: 2304/14 <http://www.mymedia.org.ua>.

2. Цесельський І. Кто такие интернет-тролли и как с ними бороться? [Електронний ресурс] / И. Цесельский. – Режим доступу: http://professional.ru/Soobschestva/podderzhka_professionaliru/kto-takiye-intyernyet-trolli-i-kak-s-nimi-92370033/.

3. Зорина Ія. Как игнорировать негативные комментарии в интернете [Електронний ресурс] / Ия Зорина // Лайфхакер. – Режим доступу: <http://lifehacker.ru/2015/01/30/kak-ignorirovat-negativnye-kommentarii>.

4. Mellen Roger P. Modern Arab uprisings and social media: An historical perspective on media and revolution [Електронний ресурс] / P. Roger Mellen // Explorations in Media Ecology. – Vol. 11. – № 2. – P. 115–130 (16). – Режим доступу: <http://www.ingentaconnect.com/content/intellect/eme/2012/00000011/00000002/art00003;jsessionid=dv1arove1dl6.alexandra>.

5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] / ВРУ. – Останні зміни: 21.02.2014. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс] / ВРУ. – Останні зміни: 08.02.2015. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

7. В Польше профессора вуза отстранили от работы на полгода за оскорбляющий украинцев комментарий [Електронний ресурс] // 112.ua. – Режим доступу: <http://112.ua/mir/v-polshe-professora-vuza-otstranili-ot-raboty-na-polgoda-za-oskorblyayuschiy-ukraincev-kommentariy-182301.html>.

8. StopFake [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stopfake.org/>.

9. *Ua review*. Сатиричні фейкові новини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uareview.com/>.

2) читати пости тих, кого вже вдалося ідентифікувати як завербованого коментатора;

3) залишати коментарі до таких постів;

4) вступати в суперечки, висловлювати образи у відповідь;

5) зачіпати провокаційні теми.

Проте найкращий спосіб боротьби з маніпулятором – поскаржитися на нього модераторові, щоб його вилучили з дискусії.

Reference list

1. Palyvoda N. Internet-tryler bot, abo ne virte komentarium [Electronic resource] / N. Palyvoda. – Reference: 2304/14 <http://www.mymedia.org.ua>.

2. Cesel'skij I. Kto takie internet-trolli i kak s nimi borot'sja? [Electronic resource] / I. Cesel'skij. – Reference: http://professional.ru/Soobsches tva/podderzhka_professionaliru/kto-takiye-intyernyet-trolli-i-kak-s-nimi-92370033/.

3. Zorina Ija. Kak ignorirovat' negativnye kommentarii v internete [Electronic resource] / Ija Zorina // Lajfhaker. – Reference: <http://lifehacker.ru/2015/01/30/kak-ignorirovat-negativnye-kommentarii>.

4. Mellen Roger P. Modern Arab uprisings and social media: An historical perspective on media and revolution [Electronic resource] / P. Roger Mellen // Explorations in Media Ecology. – Vol. 11. – № 2. – P. 115–130 (16). – Reference: <http://www.ingentaconnect.com/content/intellect/eme/2012/00000011/00000002/art00003;jsessionid=dv1arove1dl6.alexandra>.

5. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR [Electronic resource] / VRU. – Ostanni zminy: 21.02.2014. – Reference: <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III [Electronic resource] / VRU. – Ostanni zminy: 08.02.2015. – Reference: <http://zakon.rada.gov.ua>.

7. V Pol'she professora vuza otstranili ot raboty na polgoda za oskorbljajushhij ukraincev kommentarij [Electronic resource] // 112.ua. – Reference: <http://112.ua/mir/v-polshe-professora-vuza-otstranili-ot-raboty-na-polgoda-za-oskorblyayuschiy-ukraincev-kommentariy-182301.html>.

8. StopFake [Electronic resource]. – Reference: <http://www.stopfake.org/>.

9. *Ua review*. Satirichni fejkovi novini [Electronic resource]. – Reference: <http://uareview.com/>.

Подано до редакції 16. 05. 2015 р.

Фиалка С. Б.

Интернет-комментарии в контексте информационной войны.

РЕФЕРАТ. Проанализированы манипулятивные техники, использующиеся в интернет-комментариях на новостном ресурсе Корреспондент.net. Исследованы приемы антиукраинской пропаганды, рассмотрены примеры антиконституционных призывов. Уделено особое внимание лексике комментариев.

Ключевые слова: комментарий, информационная война, манипуляция.